

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Podziękowanie	15
Wprowadzenie	17
Rozdział 1. Główne zagrożenia bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego – charakter i źródła	21
1. Pojęcie bezpieczeństwa lotniczego	21
1.1. Ewolucja myślenia o bezpieczeństwie	22
2. Rodzaje zagrożeń współczesnego lotnictwa cywilnego	24
2.1. Uprowadzenie statku powietrznego	27
2.2. Piractwo powietrzne	28
2.3. Terroryzm powietrzny (lotniczy) – definiowanie zjawiska	29
2.4. Bezprawne zawładnięcie statkiem powietrznym	31
2.5. Akty bezprawnej ingerencji	32
2.6. Akty wymierzone w bezpieczeństwo lotnictwa według kryteriów europejskich organizacji międzynarodowych	33
2.6.1. <i>Definiowanie aktów bezprawnej ingerencji w krajowych aktach prawnych</i>	34
2.7. Akty międzynarodowego terroryzmu lotniczego	35
2.8. Terroryzm cybernetyczny	38
3. Elementy lotnictwa cywilnego szczególnie narażone na zagrożenia	40
3.1. „Atrakcyjność” statku powietrznego jako celu ataku terrorystycznego	41
3.2. Klasyfikacja uprowadzeń samolotów	42
3.3. Sposoby działania porywaczy i techniki terrorystyczne	43
3.4. Konsekwencje aktów terroru powietrznego	45
4. Źródła zagrożeń współczesnego lotnictwa cywilnego	46
4.1. Pobudki sprawców czynów przeciwko bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego	47
4.2. Terroryzm państwowy	48
4.2.1. <i>Państwa zbójckie</i>	48
4.2.2. <i>Państwa upadłe</i>	49
4.3. Przesłębłość zorganizowana	50
4.4. Zagrożenia natury ekonomicznej	52
4.5. Zagrożenia natury operacyjnej i czynniki psychologiczne	57
4.6. Zestrzelenia cywilnych samolotów pasażerskich	60
4.6.1. <i>Niezamierzone zestrzelenie cywilnych statków powietrznych</i>	65
4.6.2. <i>Zestrzelenie boeinga 777 Malezyjskich Linii Lotniczych (lot MH17)</i>	66
4.7. Zagrożenia ze strony bezałogowych statków powietrznych	74
4.8. Zniszczenie cywilnego statku powietrznego ze względów bezpieczeństwa	79

4.9. Niebezpieczne „gry i zabawy”	79
4.9.1. Gry wojenne – niebezpieczne zachowania wojskowych statków powietrznych	80
4.9.2. Zabawy laserami	83
5. Podsumowanie	84
 Rozdział 2. Uwarunkowania zapewnienia	
bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego:	
polityczne, organizacyjne, prawne i ekonomiczne 86	
1. Podmioty uczestniczące we współpracy międzynarodowej i ich rola w zapewnieniu bezpieczeństwa lotniczego	87
1.1. Rola państwa w zapewnieniu bezpieczeństwa lotniczego	89
1.1.1. Prawa państwa wynikające z konwencji chicagowskiej	89
1.1.2. Zobowiązanie państwa do zapewnienia bezpieczeństwa lotnictwa	90
1.1.3. Wykonywanie międzynarodowych norm i zaleceń ICAO przez państwo	91
1.1.4. Funkcje państwa w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa lotniczego	92
1.2. Organizacje międzyrządowe, alianse lotnicze oraz stowarzyszenia pracownicze i środowiskowe wobec problemu zagrożeń lotnictwa	98
2. Istota i obszary współdziałania	100
2.1. Status bezpieczeństwa w regulacjach organizacji lotniczych	100
2.2. Płaszczyzny i zakres współdziałania	101
2.2.1. Płaszczyzny współdziałania w wymiarze globalnym	103
2.2.2. Biura Regionalne ICAO	115
2.2.3. Regionalne Grupy Bezpieczeństwa Lotniczego	117
2.2.4. Programy współpracy w zakresie bezpieczeństwa operacyjnego i ciągłej zdolności do lotu	117
2.2.5. Regionalne organizacje nadzorujące bezpieczeństwo lotnicze	121
2.2.6. Regionalne organizacje badania wypadków i incydentów lotniczych	122
2.2.7. Program współpracy technicznej ICAO	123
2.2.8. Fundusz bezpieczeństwa lotniczego	124
2.2.9. Sieć Wzajemnej Pomocy w Sprawach Bezpieczeństwa	125
2.2.10. Państwa, producenci sprzętu i fundacje w budowaniu systemu bezpieczeństwa	126
2.2.11. Współpraca w zakresie bezpieczeństwa na lotniskach	133
2.2.12. Współpraca w zakresie zagrożeń powodowanych przemieszczającym się pyłem wulkanicznym	137
2.2.13. Współpraca w zakresie przeciwdziałania przemęczeniu załóg lotniczych	139
2.2.14. Współpraca międzynarodowa w przypadku zagrożenia zdrowia publicznego	141
2.2.15. Współpraca w przewozie materiałów niebezpiecznych	143
2.2.16. Współpraca w zakresie podniesienia poziomu znajomości lotniczego języka angielskiego	145

2.2.17. Współpraca w zakresie polityki kadrowej specjalistów lotniczych	146
2.3. Zrzeszenie Międzynarodowego Transportu Lotniczego	147
2.3.1. Działania IATA na rzecz bezpieczeństwa i ochrony lotnictwa ..	148
2.3.2. Bezpieczeństwo – wspólny cel	151
2.3.3. Aktywność międzynarodowa	152
2.3.4. Działalność szkoleniowa	155
2.3.5. Procedury operacyjne	155
2.3.6. Gromadzenie i wymiana informacji	156
2.3.7. Działalność publikacyjna	156
2.4. Grupa Banku Światowego	157
2.4.1. Współpraca WBG z ICAO	158
2.4.2. Perspektywiczne działania WBG	159
2.4.3. Charakterystyka regionów i przykłady ważniejszych projektów lotniczych realizowanych przez WBG ..	160
2.4.4. Międzynarodowa Korporacja Finansowa	167
2.4.5. Partnerstwo publiczno-prywatne	171
2.4.6. Agencja Wielostronnych Gwarancji Inwestycji	172
2.5. Działania na rzecz bezpieczeństwa lotniczego podejmowane w Europie	172
2.5.1. Filary europejskiej polityki bezpieczeństwa lotniczego	173
2.5.2. Współpraca państw w ramach systemu bezpieczeństwa lotniczego w UE	175
2.5.3. Działalność międzynarodowa UE w zakresie bezpieczeństwa lotniczego	178
2.5.4. Inicjatywa SKYbrary – nowe podejście do współpracy w zakresie bezpieczeństwa lotniczego	184
3. Uwarunkowania współdziałania	185
3.1. Uwarunkowania polityczne	186
3.2. Uwarunkowania ekonomiczne	192
4. Podsumowanie	197

Rozdział 3. Współdziałanie międzynarodowe w zapewnieniu bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego. Zasady i formy	201
1. Międzynarodowe lotnicze umowy dwustronne	203
1.1. Słabe strony międzynarodowych dwustronnych umów lotniczych	204
2. Lotnicze umowy wielostronne	206
3. Umowy lotnicze zawierane przez państwa członkowskie Unii Europejskiej ..	208
3.1. Geneza	208
3.2. Implikacje orzeczeń Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości	210
3.3. Metodologia negocjacji umów dwustronnych w Unii Europejskiej	211
3.4. Umowy lotnicze negocjowane na poziomie wspólnotowym	214
3.5. Porozumienia zawarte przez EASA	216
4. Programy międzynarodowej współpracy	218
4.1. Europejskie programy i plany współpracy	219
4.1.1. Europejski program bezpieczeństwa lotniczego	219
4.1.2. Europejski plan bezpieczeństwa lotniczego	220

4.1.3. Wspólnotowy program oceny bezpieczeństwa zagranicznych statków powietrznych	222
5. Podsumowanie	224

Rozdział 4. Kierunki i tendencje rozwoju współdziałania i współpracy międzynarodowej w zapewnianiu bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego	226
1. Promowanie polityki bezpieczeństwa	227
2. Poszukiwanie konsensusu	228
3. Międzysektorowa współpraca międzynarodowa	230
4. Kształtowanie zrównoważonego systemu bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego	232
4.1. Znaczenie rzetelnej informacji	235
4.2. Kontrola stosowania międzynarodowych standardów	237
4.3. Zapewnianie wysokiego poziomu raportowania	238
4.4. Podwyższanie efektywności ochrony lotnictwa cywilnego	239
5. Polityka organizacji branżowych	240
6. Szkolenie personelu	241
7. Systemy bezzałogowych statków powietrznych a bezpieczeństwo lotnicze	243
8. Międzynarodowa współpraca na rzecz bezpieczeństwa lotniczego w Europie	244
9. Podsumowanie	247

Rozdział 5. Polska w systemie międzynarodowej współpracy w zapewnieniu bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego	250
1. Działalność instytucji i organizacji międzynarodowych w zakresie bezpieczeństwa lotniczego – z udziałem Polski	250
1.1. Organizacja Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego	251
1.2. Europejska Konferencja Lotnictwa Cywilnego	252
1.3. EUROCONTROL	254
1.4. Środkowoeuropejska Grupa Rotacyjna	256
1.5. Grupa Wyszehradzka	257
1.6. Zrzeszenie Władz Lotniczych	258
2. Polska we współpracy międzynarodowej w zakresie bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego	259
2.1. Uprawnienia organów polskiej administracji rządowej do współpracy międzynarodowej w zakresie bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego	259
2.2. Postawa i zaangażowanie Polski we współpracę międzynarodową w zakresie bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego	261
2.3. Działalność polskiej władzy lotniczej na forum międzynarodowym	265
3. Doświadczenia i wnioski wynikające z dotychczasowej współpracy międzynarodowej Polski w zakresie bezpieczeństwa lotniczego	268
4. Podsumowanie	270
Zakończenie	273
Bibliografia	281
Aneksy	299
Indeks nazwisk	329